

Koncept autorstva u knjižničnom katalogu

Martinović, Lara

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:632987>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-28**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij informatologije

Lara Martinović

Koncept autorstva u knjižničnom katalogu

Završni rad

Mentor prof.dr.sc. Kornelija Petr Balog

Osijek, 2017.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za informacijske znanosti

Informatologija

Lara Martinović

Koncept autorstva u knjižničnom katalogu

Završni rad

Područje: društvene znanosti; Polje: informacijske i komunikacijske znanosti;

Grana: knjižničarstvo

Mentor prof.dr.sc. Kornelija Petr Balog

Osijek, 2017.

Sažetak

Ovaj je rad sažeti prikaz poimanja autorstva u kontekstu knjižničnog kataloga. Kako bi se shvatilo okruženje u kojemu se autorstvo tumači, početak rada bavi se problematikom knjižničnog kataloga, odnosno, njegove organizacije kroz dva pristupa- formalni i bibliografski. Nadalje, rad sadržava rječničke definicije autorstva kako bi se mogle usporediti s definicijama autora kao temeljnog elementa abecednog kataloga. Središnji se dio tako bavi autorom kao identifikatorom djela sadržanog u katalogu. Utvrđivanje autora glavni je posao katalogizatora koji je otežan kada se autorom djela smatra više osoba. Pojam autora kroz povijest se i među stručnjacima različito tumačio i mijenjao, zbog čega se pri organizaciji kataloga javljaju nedosljednosti. S obzirom na drugačije interpretacije autorstva, rad govori i o tome kako je autor predstavljen u kataložnim pravilnicima i kako se, u skladu s njima, određuju autorske odrednice (pristupnice). Posljednje poglavlje posvećeno je vrstama autorstva pri čemu se jasno uočava i bitna uloga nakladnika, osobito kada se radi o organizaciji kataloga u formalnom pristupu za koji je svojstveno preuzimanje podataka s naslovne stranice.

Ključne riječi: autorstvo, knjižnični katalog, organizacija kataloga, suautorstvo

Sadržaj

1. Uvod.....	5
2. Knjižnični katalog.....	6
2.1. Autorstvo i organizacija kataloga.....	7
2.1.1. Autorstvo u formalnom pristupu.....	8
2.1.2. Autorstvo u bibliografskom pristupu.....	12
3. Element autora u katalogu.....	13
3.1. Utvrđivanje autorstva.....	14
3.2. Autorstvo kao odgovornost.....	15
4. Vrste autorstva.....	18
Zaključak.....	21
Literatura.....	22

1. Uvod

Cilj ovoga rada je objasniti značaj autorstva, njegovo utvrđivanje i oblikovanje za potrebe knjižničnog kataloga. Prvo poglavlje posvećeno je knjižničnom katalogu, njegovoj definiciji, svrsi i zadaćama jer čitatelju nudi prikaz okruženja u kojemu se realizira autorstvo, što je i svrha ovoga rada. Određivanje autorstva, točnije, autorske odrednice, temelj je za stvaranje knjižničnog kataloga, a zbog različitog poimanja autorstva među stručnjacima javljaju se dva pristupa u organizaciji kataloga. Ta su dva pristupa, formalni i bibliografski, opisana u drugom poglavlju ovoga rada, a uspoređena su kroz svoje prednosti i nedostatke te prikazom načela u skladu s kojima se svaki od pristupa ostvaruje. Središnji dio rada tematizira pojam autora u katalogu, a bavi se problematikom rječničkih definicija autora u odnosu na one definicije koje su kataložnim pravilnicima zapravo potrebne. S obzirom na to da se u rječničkim definicijama autor pojavljuje samo u kontekstu fizičke osobe, za potrebe kataloga autorstvo je potrebno definirati i kao odgovornost. U katalogu se, osim imena i prezimena jednog autora, pod autorske odrednice uvrštavaju i nazivi korporativnih tijela pa se zaključuje kako se autor više ne doživljava kao fizička osoba koja je stvorila djelo, već kao skup osoba odgovornih za postojanje tog djela. U ovom će se dijelu raspravljati upravo o korporativnom autorstvu i njegovoj prihvaćenosti u knjižničarskoj zajednici. Iako se čini da je autora jednostavno definirati, osobito ako se to čini prema načelima formalnoga pristupa, u slučajevima u kojima je djelo rezultat rada više osoba, potrebno je primijeniti posebna kataložna pravila. Kao rezultat postojanja publikacija čijih je *tvoraca* više, javljaju se različite vrste autorstva koje su objašnjene u zadnjem, četvrtome poglavlju ovoga rada.

2. Knjižnični katalog

Knjižnični katalog, koji potječe još iz doba pisanja klinopisom, definira se kao popis knjiga, časopisa i ostale građe, uređen prema određenom, unaprijed zadanom redu, a koristi se pri odabiru, nabavi, obradi, pretraživanju i zaštiti građe.¹ Na temelju izravnog povezivanja korisnika i građe, knjižnični katalog smatra se prvim alatom koji omogućava pristup informacijama bez ikakvog posrednika.²

Zadaće i svrhu kataloga prvi je iznio Charles Ammi Cutter u svome djelu iz 1876., kada iznosi i objašnjava pojam ukrštenog kataloga. Prema njegovim riječima zadaće svakog kataloga su sljedeće:

1) omogućavanje pronalaženja knjige kojoj osoba zna

A) autora B) naslov C) predmet;

2) uvid u sve što knjižnica posjeduje

D) od nekog autora E) o nekom predmetu F) u nekoj vrsti literature;

3) pružanje pomoći u izboru knjige

G) s obzirom na izdanje H) s obzirom na vrstu.³

Osim Cutterove tri, mogu se izdvojiti i tri tradicionalne zadaće kataloga, a to je identifikacija bibliografske jedinice, identifikacija literarne jedinice i okupljanje svih djela istog autora.⁴ Katalog je zapravo zbirka okupljenih izvora koji čine skup „superdjela“. Taj je termin, izvornoga naziva *superwork*, skovala američka znanstvenica i knjižničarka Elaine Svenonius⁵, misleći pod tim na ukupnost radova svih pojavnih oblika koje se mogu povezati istim

---

¹ Usp. Katalog. // Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=30822> (2017-08-29)

² Usp. Petr Balog, Kornelija. Teorijsko-povijesni pristup tumačenju korisničkog aspekta knjižničkog kataloga. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 1/2(2016), str. 30. URL: <https://hrcak.srce.hr/178464> (2017-08-29)

³ Usp. Cutter, Charles Amy. Rules for a dictionary catalog. Reprint. London : The Library Association, 1948. Citirano prema: Petr Balog, Kornelija. Teorijsko-povijesni pristup tumačenju korisničkog aspekta knjižničkog kataloga. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 1/2(2016), str. 30. URL: <https://hrcak.srce.hr/178464> (2017-08-29)

⁴ Usp. Horvat, Aleksandra. Knjižnični katalog i autorstvo. Rijeka: Naklada „Benja“, 1995., str. 66.

⁵ Usp. Svenonius, Elaine. Intellectual Foundation of Information Organization. Cambridge: MIT Press, 2000., str. 38. Citirano prema: Smiraglia, Richard P., Lee, Hur-Li. Rethinking the Authorship Principle. // Library Trends 61, 1(2012), 35-48. URL: <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/34595/61.1.smiraglia.pdf?sequence=2> (2017-09-07)

intelektualnim porijeklom.⁶ Takvo okupljanje svih izdanja nekoga djela, baziranog na jeziku i datumu objavljivanja djela, evidentirano je prvi puta u katalogu 1674., a detaljno se razrađuje tek 1738. godine.⁷

Zadaće kataloga primjetnije se mijenjaju tek sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća, pojavom strojno čitljivih kataloga, kada se kao jedina razlika ističe pretraživanje kataloga po nekoliko parametara, a to je pretraživanje M. Gorman nazvao 'sinergijskim pretraživanjem'. Termin sinergijsko pretraživanje odnosi se na istovremeno pretraživanje kataloga prema više parametara. Neovisno o svom drugačijem obliku, temeljne zadaće knjižničnog kataloga ostale su nepromijenjene.⁸

2.1. Autorstvo i organizacija kataloga

Osnovna vrsta kataloga koja se u knjižnicama koristi još od prve polovice devetnaestog stoljeća je abecedni katalog, a nerijetko se naziva i autorskim katalogom jer je u njemu građa organizirana prema abecednom redu autorskih imena.⁹ Iako su se i povijesti kataložnih pravilnika mišljenja mijenjala, kao najvažniji kriteriji autorskog kataloga ističu se identifikacija i intelektualna odgovornost.¹⁰

Autorovo ime u kataložnoj se teoriji abecednog kataloga smatra sredstvom identifikacije i prikazivanja publikacija,¹¹ a takvo mišljenje može se povezati s ranom praksom otiskivanja autorovih imena na hrbat i naslovne stranice pri čemu ona postaju najuočljivijim podatkom za identifikaciju knjige.¹² Za knjižnice je autorstvo važno za grupiranje djela i dokumenata prema temi, kvaliteti i razini znanja. Autorovo ime često upućuje na predmet (temu) jer se autori često bave samo jednim područjem ili žanrom. Osim toga, autori posjeduju različite razine znanja, čak i kada se radi o istoj temi, pa čitatelj prema autorskoj odrednici može odrediti i koliko su nečija djela relevantna. S obzirom na to da većina autora piše djela samo za odrasle ili djecu, autorovo ime može uputiti i na razinu djela.¹³ Prema navedenom, logično je zaključiti kako je

---

⁶ Smiraglia, Richard P., Lee, Hur-Li. Nav. dj., str. 40.

⁷ Usp. Yee, Martha M. What is a work? Part 1: The User and the Objects of the Catalog. // *Cataloging and Classification Quarterly* 19, 1(1994), str 11. URL: <http://escholarship.org/uc/item/8gb720rr> (2017-09-07)

⁸ Usp. Petr Balog, Kornelija. Nav. dj., str. 35.

⁹ Usp. Isto.

¹⁰ Usp. Gasaway, Laura N. Libraries, Users, and the Problems of Authorship in the Digital Age. // *De Paul University* 52, 4(2003), str. 1205 . URL: <http://via.library.depaul.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1531&context=law-review> (2017-09-07).

¹¹ Usp. Verona, Eva. Nav dj., str. 337.

¹² Usp. Gasaway, Laura N. Nav. dj. str. 1204.

¹³ Usp. Isto, str. 1199.

pojam autorstva za abecedni katalog jedan od temeljnih pojmova. Cutter autorski katalog definira kao abecedni katalog autorskih jedinica, a s obzirom na to da sadrži i naslove nudi i naziv autorsko-naslovni katalog.¹⁴

Autorstvo se u kataložnom smislu odnosi na izbor autora kao identifikacijskog elementa za jedinicu građe čime se izborom autora u katalogu unosi pojam vrijednosti, ističe D. M. Norris u svome djelu *Povijest katalogizacije*.¹⁵ Upravo je autorstvo, njegovo poimanje i određivanje, ono što dovodi do podjele na različite pristupe u organizaciji kataloga, odnosno, razlike između kataložnih pravilnika ogledaju se u različitim pristupima autorstvu.¹⁶ Organizacija kataloga može se odvijati prema pravilima formalnog pristupa i, s druge strane, bibliografskog pristupa.

2.1.1. Autorstvo u formalnom pristupu

U formalnom pristupu autorstvo se tretira kao razlikovni podatak s jedinice građe koji je najpodobniji za identifikaciju bibliografske jedinice. Prilikom katalogiziranja, stručnjak podatke o jedinici građe preuzima s naslovne stranice, točnije, služi se formalnim podacima koje je nakladnik smjestio na naslovnu stranicu, ne posvećujući pritom veliku pozornost pouzdanosti, dostatnosti i stilizaciji podataka.¹⁷ Upravo zato što se u organizaciji kataloga poštuju formalni bibliografski podaci, ovaj se pristup organizacije naziva formalnim.¹⁸

Pravila koja se primjenjuju za organiziranje kataloga formalnim pristupom potječu još iz 1841. kada Antonio Panizzi piše pravila za katalog Britanskoga muzeja. Naime, on je inzistirao na izradi odrednica koje se temelje na podacima s naslovne stranice pa su tako primjerice anonimne publikacije, unatoč tome što je knjižničaru poznat autor, u katalog unošene kao anonimne. Za anonimne publikacije nerijetko se kao pod odrednicu uvrštavalo ime osobe koje je navedeno u naslovu, iako se moglo raditi o osobi o kojoj se u djelu govori, a ne osobi koja je djelo uistinu napisala. Ako ni takvog imena nije bilo, odrednicom je postalo ime institucije, tijela, zemlje, grada ili mjesta. Imena urednika i prevoditelja s naslovnih stranica također su postajala odrednicama, a jedini slučaj kada se anonimna publikacija unosila pod

---

¹⁴ Usp. Cutter, Charles Amy. Nav. dj. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 44.

¹⁵ Usp. Norris, D.M. *A history of cataloguing and cataloguing methods*. Detroit: Gale Research Company, 1969. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 90.

¹⁶ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 73.

¹⁷ Usp. Isto, str. 74-86.

¹⁸ Usp. Isto, str 75.

prvom imenicom iz naslova ili prve riječi iz naslova, bio je kada se u naslovu ne javlja ni osobno ime ni naziv.¹⁹

Pristaša ovoga pristupa bio je i Lubetzky koji je ime autora i naslov knjige smatrao ključevima za identificiranje knjige. U svojim djelima on se ne poziva na načelo autorstva niti se tim terminom koristi, ali smatra da je osnovni način na koji katalog može uredno obavljati svoje zadaće izrada kataložne jedinice za djelo pod imenom autora ili pod stvarnim naslovom u slučaju da autora nema.²⁰ Lubetzky u svojim načelima katalogizacije objašnjava kako se katalogizator mora odnositi prema autorstvu, objašnjavajući da se on ne treba baviti istraživanjem tko je odgovoran za knjigu već da treba utvrditi tko je na knjizi predstavljen kao odgovoran. U svojim Načelima katalogizacije objašnjava na koji način katalogizator pristupa autorstvu, naglašavajući pritom važnost načela odgovornosti.

"Katalogizator mora shvatiti da pisac knjige ili kreator djela nije onaj koji se općenito smatra autorom ili onaj tko je pretežno odgovoran za knjigu, već onaj koji je dao svoje ime i autoritet, (...) onaj koji je formalno preuzeo odgovornost za knjigu."²¹

Autorom djela, unutar ovoga pristupa, može se smatrati ona osoba pod čijim je imenom djelo objavljeno i sve dok se ime autora izvornika javlja kao ime autora na naslovnoj stranici rada, katalogizator ga može unijeti pod autora. Iako je takvog mišljenja, Lubetzky naglašava da katalogizator ne smije svjesno širiti pogrešnu prezentaciju, opisujući autora pritom kao osobu ili korporativno tijelo koje je predstavljeno kao da ima glavnu odgovornost za djelo, osim kad je osoba pogrešno, fiktivno ili sumnjivo predstavljena kao autor djela.²²

Formalne i predmetne odrednice za Lubetzkyog nisu imale mjesta u abecednom katalogu, sve odrednice morale su biti ili autorske (Slika 1.) ili naslovne/stvarne (Slika 2.).²³

---

¹⁹ Usp. Isto., str. 75-76.

²⁰ Usp. Lubetzky, S. Principles of cataloguing. Los Angeles: Institute of Library Research, 1969, str. 42-60. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 76-77.

²¹ Usp. Lubetzky, S. Nav. dj. str. 28. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 77.

²² Usp. Isto, str. 77.

²³ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 78.

808.62

MOGUŠ, Milan

Hrvatski čestotni rječnik / sastavili Milan Moguš, Maja Bratanić, Marko Tadić. - Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta:

Školska knjiga, 1999. - 1224 str.; 24 cm

Kazalo

ISBN: 953-0-40012-8

1. Bratanić, Maja

2. Tadić, Marko

Slika 1. Primjer autorske odrednice

82:398

POSLOVICE, zagonetke i drugi govornički oblici / priredio Josip

Kekez. - Zagreb : Matica hrvatska, 1996. - 377 str.: ilustr.; 20 cm. -

(Stoljeća hrvatske književnosti)

Bibliografija : 53-59 str.

ISBN: 953-150-217-x

1. Kekez, Josip

Slika 2. Primjer naslovne odrednice

Suprotno njegovu mišljenju, W.B. Ellinger predložio je uvođenje neautorskih odrednica koje su osmišljene za službene publikacije koje nisu mogle biti unesene pod autorovo ime ili stvarni naslov. Za takve je publikacije teško utvrditi autora, a stvarni je naslov nerazlikovan.²⁴

Osim Lubetzkoga i drugih, ovakav pristup zastupao je i indijski knjižničar Ranganathan, koji je smatrao da odrednice trebaju biti određene prema informacijama na naslovnoj i preliminarnim stranicama, a nepoželjnim smatra svako traganje za podacima izvan knjige. U iznimnim slučajevima kao dodatni izvor može poslužiti sadržaj. Svjestan da na naslovnim stranicama nisu uvijek bili potrebni i relevantni podaci, Ranganathan se zalagao za njezino normiranje pa je predložio da se na poledini naslovne stranice navode sva alternativna imena autora ili suradnika. Razloge za nedosljednost prilikom organizacije kataloga Ranganathan vidi

²⁴ Usp. Ellinger, W.B. Non-author headings. // Journal of cataloguing & classification 10(1954), str. 61-63. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 78.

u preuzimanju podataka iz vanjskih izvora, odnosno, onih podataka koji nisu navedeni na/u knjizi. Sukladno tome, odrednice anonimnih djela Ranganathanu su bile stvarni naslov, a za autorovo se ime izrađivao je sporednu kataložnu jedinicu jer se unutar abecednog kataloga može nalaziti ili autorska ili stvarna odrednica.²⁵ Vidljivo je da Ranganathan u svojoj nakani normiranja naslovnih i preliminarnih stranica ne mijenja zadaće i svrhu kataloga, ali odgovornost i veću pozornost pridaje nakladnicima, ne samo katalogizatorima.

Osim autorstva koje dosljednom primjenom formalnog pristupa može biti krivo određeno, postupanje u skladu s tim pristupom umanjuje i mogućnost okupljanja literarne jedinice jer netočno naveden ili nepostojeć podatak o autoru onemogućava okupljanje svih njegovih radova, a samim time ugrožava pouzdanost kataloga kao važnog bibliografskog pomagala.²⁶

Osim izraza autor, sedamdesetih godina, izradom međunarodnih standarda za kataložni opis, pojavljuje se izraz podatak o odgovornosti, a odnosi se na sve osobe ili korporativna tijela koja su imala udjela u izradi publikacije ili djela. Jedina razlikovna značajka je redosljed pa tako postoji prvi podatak o odgovornosti, drugi podatak o odgovornosti i tako dalje.²⁷ Neki znanstvenici predlagali su čak da se pojam autora zamijeni s pojmovima poput tvorca (originator), izvršitelja (agent) ili stvaratelja (creator), kako bi se moglo izraziti različiti oblici autorstva.²⁸

U svome djelu o korporativnom autorstvu Michael Carpenter opisao je značaj naslovne stranice za definiranje autora unutar formalnoga pristupa pri organizaciji kataloga.

"Naslovna stranica stvara autora, ona je naljepnica s koje čitatelji skidaju podatke da bi vezali djelo uz osobu koja je za to djelo odgovorna. (...) Naljepnica s javnim pripisom autorstva čini osnovu za stvaranje bibliografskog citata."²⁹

Njegovo je mišljenje da su podaci sadržani na naslovnoj stranici glavno mjerilo pri određivanju autora. Onaj autor čije je ime na naslovnoj stranici istaknuto, neovisno o tome je li on uistinu djelo stvorio, smatra se odgovornim za djelo i prema tome definira se kao autor.

---

²⁵ Usp. Ranganathan, S. R. Heading and canons: comparative study of five catalogue codes. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 79.

²⁶ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 80.

²⁷ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 81.

²⁸ Usp. Gasaway, Laura N. Nav. dj., str. 1205.

²⁹ Usp. Carpenter, M. Corporate authorship. Westport: Greenwood, 1981., str. 146. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 81.

Poteškoće u ostvarivanju i dosljednosti formalnoga pristupa u velikoj mjeri stvaraju nakladnici jer su glavni odgovorni za izgled naslovne stranice. Nakladnici su skloni slučajno, ali i namjerno izostaviti ili iskriviti podatke na naslovnim stranicama što se pokušalo regulirati Međunarodnom normom o naslovnim listovima knjige, koja je izdana 1975. godine u Genevi, a propisivala je izgled naslovnih i preliminarnih stranica. Slučajno izostavljanje podataka o autorstvu može biti rezultat nedovoljnog znanja i stručnosti urednika i nakladnika, a namjerno izostavljanje podataka o odgovornosti najčešće je želja samog autora.³⁰

2.1.2. Autorstvo u bibliografskom pristupu

Pristup u kojem se prilikom stvaranja kataloga u središte stavlja autor i djelo naziva se bibliografskim. Jedna od temeljnih zadaća koje imaju katalogizatori ako na taj način organiziraju katalog je sistematizacija, odnosno okupljanje svih djela jednog autora i okupljanje građe iste vrste uporabom formalnih odrednica. Za uvođenje ovog pristupa u organizaciji kataloga zaslužan je Cutter koji u već spomenutom djelu o ukrštenom katalogu za anonimno objavljene publikacije kojima je autor poznat predlaže autorske odrednice.³¹

Kako bi se sistematizacija provela dosljedno, Lubetzky je predlagao uporabu jedinstvenih naslova za sva izdanja nekog djela. Unatoč zalaganju za formalni pristup, u njegovom se pravilnik uočavaju i elementi bibliografskoga pristupa jer je osim naslovne stranice važnima smatrao i odluke katalogizatora koje donosi u procesu katalogizacije. Lubetzky je definirao autorstvo kao kriterij za identifikaciju bibliografskih i literarnih jedinica i prihvatio je autora kao osnovnu kategoriju abecednog kataloga. On predlaže izradu jedne kataložne jedinice, a u slučaju da ona ne zadovoljava obje zadaće kataloga, može se izraditi dodatna kataložna jedinica, misleći pritom na uputnice kao najbolje rješenje.³²

U svojim Načelima katalogizacije Lubetzky autorstvo tumači kao središnji princip u izradi kataloga, čemu se protivi M. Kraft³³ koja tvrdi da je zadaća knjižnice čuvati misaone procese koji su nezavisni od pojedinaca koji su ih stvorili, umanjujući pritom važnost pojma

---

³⁰ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 82-85.

³¹ Usp. Cutter, Charles Amy. Nav. dj., str. 86-88. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 88.

³² Usp. Lubetzky, S. Nav. dj., str. 22. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 90.

³³ Usp. Kraft, M. An argument for selectivity in the aquisition of materials for research libraries. // The library quarterly 37(1967), str. 288. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 90.

autor u knjižničnom katalogu. Unatoč formalnom pristupu kojemu je Lubetzky bio naklonjen, za njega je autorstvo postalo temeljnim načelom u izgradnji abecednog kataloga.³⁴

3. Element autora u katalogu

Autor je se kao glavna odrednica za uređivanje kataloga prvi puta pojavljuje 1620. godine. Sve do tada, katalog se mogao organizirati i prema disciplinama, potom prema formatu, veličini knjige, a tek onda prema autoru.³⁵ Danas je u većini europskih i američkih kataložnih pravilnika kao glavna kataložna jedinica za neku jedinicu građe propisano autorovo ime, iako je, teoretski gledano, građu moguće identificirati i po drugim elementima.³⁶ Iako su važni knjižnični stručnjaci u svojim djelima iznosili vlastito poimanje autorstva i značenje autora za knjižnični katalog, na pitanje zašto je baš autor taj prema kojemu se identificira jedinica u katalogu nema konkretnog odgovora.

Neki od spomenutih knjižničnih stručnjaka su Cutter, A. H. Chaplin, J. S. Angell, M. Sheniti, T. Omoerha i drugi. Cutter o autoru u katalogu ne govori kao o identifikacijskom elementu, već pojam autora smatra važnim za okupljanje djela. Ostale značajke smatra korisnima za sistematiziranje u knjižarama i prodajnim katalogima, ali ne za knjižnični.³⁷ Da većina knjiga ima autora i da se zbog toga autorovo ime uzima kao podatak za izradu odrednice mišljenje je Chaplina i Angella³⁸ koji poprilično površno odgovaraju na polazno pitanje.³⁹

R. Strout u svome djelu iz '56. nudi nešto dublji odgovor, objašnjavajući da se počeci koncepta autorstva ogledaju još u antičkoj Grčkoj.⁴⁰ Naime, za tadašnju je civilizaciju bilo svojstveno da vjeruju u važnost pojedinca, zbog čega su se bibliografske jedinice vezale za autorovo ime kao njegov proizvod. Suprotno toj praksi, u arapskim se, turskim i hebrejskim knjigama autorovo ime nije isticalo, ako se uopće i znalo. Ranije objavljene arapske knjige, iznosi Sheniti, u katalog su se, do šezdesetih godina ovog stoljeća, unosile prema stvarnom naslovu, a ne prema autoru jer se ime autora na knjigama od prije 19. stoljeća rijetko

---

³⁴ Usp. Lubetzky, S. Nav. dj., str. 22. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 90.

³⁵ Usp. Yee, Martha M. Nav. dj., str. 11.

³⁶ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 93.

³⁷ Usp. Isto, str. 94.

³⁸ Chaplin, A. H. A universal cataloguing code. // The library quarterly 26(1956), str. 337-347. I: Angell, R.S.

The need for a new United States code. // The library quarterly 26(1956), str. 318-330. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 90.

³⁹ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj. str 90.

⁴⁰ Usp. Strout, R. F. The development of the catalog and cataloguing codes. // The library quarterly 26(1956), str. 254-275. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 94

pojavljivalo, samo u iznimnim situacijama.⁴¹ O arapskim knjigama govorio je i T. Omoerha, naglašavajući da su te knjige nalikovale rukopisima pa se tako podatak o stvarnom naslovu, mjestu i godini izvornika nalazio na početku teksta ili u kolofonu. Ako je i postojalo ime autora, ono se najčešće nalazilo na neistaknutim mjestima prije početka teksta.⁴²

Zanimljiv primjer koji svjedoči o tome da autorovo ime nije uvijek prikladno za identifikaciju bibliografske građe je katalog kineskih i korejskih knjižnica. Zapadne kulture imaju otprilike 50.000 postojećih prezimena, dok Kinezi imaju 506, a Korejci 248. Među Korejcima, pet prezimena ima 38% populacije, a 35 prezimena koristi čak 90%, što ide u prilog prethodno iznesenoj tvrdnji.⁴³

Europski katalozi i bibliografski popisi do 1595. građu uglavnom organiziraju prema osobnim imenima, a ne prezimenima autora. Te je godine A. Maunsell objavio svoj katalog koji je bio organizirani popis engleskih knjiga uređen prema prezimenima autora. Iako ne govori o svojoj odluci da katalog organizira prema prezimenu autora, da se naslutiti kako je to učinio iz jednostavnog razloga što je prezimena manje nego imena pa samim time prezime postaje boljim identifikatorom.⁴⁴ S tom se tvrdnjom nije slagao Ranganathan, koji je svojim kanonom nadmoćnosti objasnio da riječ preuzeta iz brojnijeg razreda ima veću moć, u ovom kontekstu relevantnija je, pa tako riječ iz brojnijeg razreda treba biti odrednica.⁴⁵

3.1. Utvrđivanje autorstva

Pojam osobnog autorstva jasan je kada se radi o knjizi jednoga autora, no postoje sve zamršenijim kada se pojam autorstva pojavljuje uz suautorstva, višestruka autorstva ili korporativna autorstva, objašnjava Jolley problem utvrđivanja autora za potrebe kataloga. Pod tom formulacijom, on ističe kako sam postupak određivanja autora ne bi trebao biti težak, osobito ako se radi prema načelima formalnog pristupa organizaciji kataloga. Većina nakladnika postupa u skladu s tim pristupom, odnosno, navodi i ističe imena autora na naslovnim stranicama, ali pravi se problem javlja kada se na stranici pojavljuje više ravnopravnih autora, s nejednakim udjelima u izradi djela i slično, kada je kao autor

---

⁴¹ Usp. Sheniti, M. Le catalogage et la classification des livres arabes. // Bulletin de l'Unesco a l'intention des bibliothèques 14(1960), str. 109-111. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 94

⁴² Usp. Omoerha, T. The cataloguing of Arabic materials and the AACR. // International cataloguing 2(1973), str. 4-6. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 94.

⁴³ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 95.

⁴⁴ Usp. Isto, str. 96.

⁴⁵ Usp. Isto.

predstavljen netko čija je zadaća bila drugačija, kada je podatak o autoru netočan ili ga nema itd.⁴⁶ Prilikom katalogiziranja, katalogizator se u svome radu oslanja na kataložni pravilnik, ali i na bibliografske izvore koji sadrže relevantne i točne podatke o autoru i građi. Jasno, katalogizator sam mora poznavati izvore u kojima će pronaći činjenice potrebne za točno utvrđivanje autorstva. U pravilnicima na koje se oslanja katalogizator u svome radu vrlo je važno definirati pojam autora i djela.⁴⁷

U Klaićevom Novom rječniku autor je definiran kao „pisac, stvaralac, tvorac, (...) osoba koja je stvorila umjetničko ili znanstveno djelo“.⁴⁸ Slično toj definiciji, autor je Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima imenovan kao fizička osoba koja je autorsko djelo stvorila, a samim činom stvaranja djela on je i nositelj autorskih prava.⁴⁹ Ni ove dvije ni druge rječničke definicije nisu u potpunosti primjenjive na knjižničnu praksu pri stvaranju kataloga jer autora ograničavaju isključivo na fizičku osobu, dakle, korporativno autorstvo u katalogu, sudeći po tim definicijama, ne bi postojalo.⁵⁰ Osim toga, autorstvo kakvo definiraju rječnici i enciklopedije te druge publikacije koje ga ne proučavaju u okviru značenja za knjižnični katalog odnose se na autorstvo kao stvaralaštvo. Za kataložne pravilnike autora je smislenije definirati kao nositelja odgovornosti, što se objašnjava u nadolazećem poglavlju.

3.2. Autorstvo kao odgovornost

Autorstvo je za potrebe katalogizacije potrebno definirati i kao nositelja odgovornosti jer se u katalogu pod autorskim odrednicama osim „pisca“ samog mogu naći korporativna tijela, dakle, korporativno tijelo promatrat će se kao autor jer je ono odgovorno za nastanak rada. „Pojam autorstva odnosi se na odgovornost za stvaranje djela i realizaciju izraza.“, objašnjeno je u FRBR konceptu.⁵¹

Korporativno je autorstvo termin koji nije prihvaćen kao zasebna kategorija u svim pravilnicima, točnije, većina kataložnih pravilnika koji su u uporabi dopuštaju da se korporativna tijela smatraju autorima i priznaju korporativne odrednice (Slika 3.) kao posebnu

---

⁴⁶ Usp. Isto, str. 116

⁴⁷ Usp. Isto, str. 117.

⁴⁸ Usp. Klaić, Bratoljub. Autor. // Novi rječnik stranih riječi. 14. izdanje. Zagreb: Školska knjiga. 2012.

⁴⁹ Usp. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima.// Narodne novine 167(2013). Čl. 9.

⁵⁰ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 118-119.

⁵¹ Usp. Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa: završni izvještaj / IFLA-ina Studijska skupina za uvjete za funkcionalnost bibliografskih zapisa. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004., str. 16. Citirano prema: Semenski, Vikica. Autorstvo i pristupnice za audiovizualnu građu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 1/2(2016), str. 75. URL: [https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/2530/vbh/God.59\(2016\).br.1-2](https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/2530/vbh/God.59(2016).br.1-2) (2017-08-29)

vrstu autorske odrednice. Suprotno ovim, postoje i pravilnici koji ne priznaju postojanje korporativnih autora i pravilnici koji ga priznaju, ali se raspravlja u kojoj mjeri korporativno autorstvo usvojiti.⁵²

02

STRUČNI skup Predmetna obrada: ishodišta i smjernice (1997; Zagreb)
Predmetna obrada : ishodišta i smjernice : zbornik radova [Zagreb, 1. i 2. listopada 1997.] / uredile Jadranka Lasić-Lazić, Jelica Lešćić, Jasna Petric. – Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 1998. - 433 str.; 24 cm

Literatura iza pojedinih radova

ISBN: 953-6001-06-3

1. Glavni stvarni naslov

2. Lasić-Lazić, Jadranka

Slika 3. Primjer korporativne odrednice

Korporativno tijelo kao korporativni autor definirano je u Anglo-američkim pravilima iz 1908., pri čemu autora odvajaju od prevoditelja, urednika i drugih, a obuhvaćajući pod pojmom autora svakog tvorca knjige, misleći pod tim na osobu ili tijelo neposredno odgovorno za njezino postojanje.⁵³

Osim ranije danih definicija autora, ova definicija proširila je krug odgovornih osoba s obzirom na to da odgovornost može biti pravna, financijska i druga pa se može zaključiti kako ova definicija nije baš primjenjiva u kataložnom smislu. U kasnijim Pravilima Američkog knjižničarskog društva (*American Library Association*) ova je definicija krug odgovornih osoba suzila definiravši autora kao osobu ili tijelo koje ima glavnu odgovornost za stvaranje nekog djela.⁵⁴

Autor prema Pariškim načelima može biti osoba ili korporativno tijelo koje je stvorilo djelo ili je na neki drugi način doprinijelo izgradnji sadržaja, sudjelovalo u obradi ili ga

---

⁵² Usp. Verona, Eva. Pojam korporativnog autorstva i druga tumačenja korporativnih odrednica. // O katalogu: izbor iz radova / Eva Verona; uredila Aleksandra Horvat. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005., str. 336.

⁵³ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 123.

⁵⁴ Usp. American Library Association. Cataloging Rules for Author and Title Entries, 1949., str. 3. URL: <https://archive.org/stream/alacatalogingrul007642mbp#page/n29/mode/2up> (2017-08-29)

oblikovalo.⁵⁵ Ovom definicijom dopušta se i da autorom bude osoba koja se koristi idejom tuđeg rada, ali ga je interpretirala u novom obliku. Autorskom odrednicom, prema definiciji iz Pariških načela, ne mora postati samo autor ideje, već to može biti i autor oblika ili obrade. Ta teorija, teorija odgovornosti, ima prednost nad teorijom stvaralaštva jer u uvjetima kada se javlja više osoba može odrediti glavna odgovorna.⁵⁶ Zanimljivo je da uz sve definicije pravilnika, koji nastoje precizirati i odrediti korporativno autorstvo, ne postoje dvije koji bi se mogle nazvati istoznačnima.⁵⁷ Uz sve dane definicije i pokušaje da se točno odredi autor, potrebno je izraditi dodatna kataložna pravila koja će se primjenjivati u situacijama kada definicije nisu dovoljne. Takve situacije, u kojima se autorstvo ne može odmah razgraničiti, dovode do podjele na različite vrste autorstava.⁵⁸

---

⁵⁵ Usp. Ranganathan, S.R. International conference of cataloguing principles Paris 9-18 October 1961 and its findings, str. 24-26. URL: <http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/28409/1/ALIS%209%281%29%2015-38.pdf> (2017-08-29)

⁵⁶ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 124-125.

⁵⁷ Usp. Verona, Eva. Nav. dj., str. 336.

⁵⁸ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 124-125.

4. Vrste autorstva

Problemi za katalogizatore javljaju se još u 17. stoljeću kada se u katalozima pojavljuju korespondencije, u kojima sudjeluju najmanje dvije odgovorne osobe, a nekada i više njih. Dopisivanje je u najčešći oblik komunikacije u renesansi, a prethodilo je nastanku periodičkih publikacija. Osim spomenutih publikacija, ondašnji su katalozi okupljali radove vjerskih ustanova i skupova, kalendare, almanahe, brojni su bili i katalozi privatnih i institucijskih knjižnica koji su okupljali građu za čiji je nastanak odgovoran veći broj osoba- pisci, sastavljači, komentatori, ilustratori, izdavači i drugi.⁵⁹ Svaka od tih osoba prema sadašnjem Zakonu o autorskom pravu može biti imenovana autorom, no to nije slučaj u knjižničnom katalogu. Posebice je zanimljiv odnos katalogizatora prema prevoditeljima. Naime, oni u katalogu nisu prepoznatljivi kao autori, a razlog njihovoj marginalizaciji leži u korijenu autorstva, koji se temelji na originalnosti i izražavanju vlastite osobnosti. Osim toga, prevođenje može predstavljati svojevrsnu prijetnju izvornosti rada, točnije, prevođenjem se može iskriviti izvorno autorovo mišljenje, što dovodi do neautentičnosti djela. Iako se prema Zakonu o autorskim pravima prevoditelja može smatrati autorom, u katalog se prevoditeljevo ime može pojaviti samo uz autorsku odrednicu kao dodana vrijednost. Često se zna reći kako je samostalno autorstvo samo mit i ideal, osobito kada je riječ o profesionalnom okruženju čije su publikacije rezultat suradnje.⁶⁰

Prva podjela autorstva koje se odnosi na više osoba je podjela na višestruko autorstvo i na autorstvo nastalo suradnjom. Višestruko autorstvo karakterizira jednak udio autora pri izradi djela, dok je za autorstvo nastalo suradnjom karakterističan različit doprinos autora.

Višestruko autorstvo je nerijetka pojava kod koje katalogizator mora odlučiti koje će, od navedenih više imena na publikaciji, uvrstiti pod odrednicu kataložne jedinice. U tom slučaju najčešće se primjenjuje praksa da se autor čije je ime prvo navedeno unese pod odrednicu. Znanstveni radovi primjer su u kojem se autori najčešće abecedno navode ili prema hijerarhiji položaja, što ne odražava stvarno stanje stvari.⁶¹ U svim znanstvenim radovima značajke problema vezanih za autorstvo su nezadovoljavajuća raspodjela zasluga i nezadovoljavajući obujam preuzimanja odgovornosti za publicirane rezultate. Kako bi se osoba imenovala autorom nekog znanstvenog istraživanja, mora jednako sudjelovati u izradi rada kao i ostali i

---

⁵⁹ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 125-126.

⁶⁰ Prvi PDF 1200

⁶¹ Usp. Isto.

svi navedeni autori moraju biti suglasni s potrebom preuzimanja javne odgovornosti za rezultate koje sadrži rad.⁶² Nakon što se katalogi među sobom usuglase o važnosti svakog pojedinog, nakladnik tiska djelo i ako je broj autora navedenih na naslovnoj stranici manji ili jednak tri, u katalog se pod odrednicu uvrštava prvi navedeni. Dakako, ovaj je pristup svojstven formalnome, a prihvaćen je u suvremenim katalognim pravilnicima. Publikacije s više od tri autora u katalogu se uvrštavaju kao anonimne, pod stvarnim naslovom.⁶³ Da takva odredba nije dobra upozoravao je Cutter objasnivši kako se stvarni naslovi, odnosno, serijske publikacije čiji su naslovi uvedeni kao odrednice, u velikoj mjeri podudaraju s početnim riječima publikacija korporativnih autora.⁶⁴ Jedna od zadaća kataloga je okupljanje svih publikacija nekog autora, a u ovom je slučaju otežana jer je teško pronaći sve publikacije jednog korporativnog autora.⁶⁵ Iako Ranganathan smatra da se serijske publikacije trebaju unositi pod stvarnim naslovom, Chaplin upozorava na to da je potrebno razlikovati serijske publikacije unutar koje radove objavljuje više autora od publikacije koja je vezana isključivo uz djelovanje jednog korporativnog tijela.⁶⁶

Autorstvo nastalo suradnjom poprilično je neprihvaćen pojam jer ga većina pravilnika ne razlikuje od višestrukog autorstva. Naime, ni Panizzi ni Jewett ne prave razliku između dvije spomenute vrste suautorstva, kao što to ne čine ni Pruske upute, Pariška načela i Talijanski katalogni pravilnik. Tek naš Pravilnik i priručnik za izradu abecednih kataloga odstupa od formalnog načela navođenja autora koji je najistaknutiji na naslovnoj stranici i autorom smatra onu osobu čiji je doprinos pri izradi publikacije najvažniji.⁶⁷

S obzirom na to da nakladnici na naslovnim stranicama nerijetko ističu urednike i sastavljače, doslovna primjena formalnog pristupa u oblikovanju kataloga dovodi do toga da urednici i sastavljači također mogu biti imenovani autorima. Osim u katalognoj teoriji, pravna teorija također ide u prilog toj tvrdnji. U člancima Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima

---

⁶² Usp. Vičić Hudorović, Višnja. Današnji problemi o autorstvu u biomedicinskim istraživanjima; osobna zapažanja. // Sestrinski glasnik 22, 1(2017), str. 3-4. URL: <https://hrcak.srce.hr/179968> (2017-08-29)

⁶³ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 126-128.

⁶⁴ Usp. Cutter, Charles Amy. Rules for a dictionary catalog. Reprint. London : The Library Association, 1948. Citirano prema: Stanarević, Snježana. Ujednačenost opisivanja serijskih publikacija: Analiza katalognih zapisa kataloga hrvatskih knjižnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53, 1(2010), str. 104. URL: [https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/832/vbh/God.53\(2010\),br.1](https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/832/vbh/God.53(2010),br.1) (2017-08-29)

⁶⁵ Usp. Stanarević, Snježana. Ujednačenost opisivanja serijskih publikacija: Analiza katalognih zapisa kataloga hrvatskih knjižnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53, 1(2010), str. 104. URL: [https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/832/vbh/God.53\(2010\),br.1](https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/832/vbh/God.53(2010),br.1) (2017-08-29)

⁶⁶ Usp. Isto.

⁶⁷ Usp. Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 129- 130.

o tumačenju autora i autorskog djela, može se zaključiti kako autori mogu biti svi „stvaratelji“ enciklopedija, zbornika, antologija, glazbenih zbirki i drugih načinjenih zbirki. Praksu uvođenja urednikovo ime u autorsku odrednicu zastupali su stariji kataložni pravilnici.⁶⁸ Cutter je ime sastavljača uvrštavao pod autorsku odrednicu samo onda kada okupljena djela imaju nadređeni naslov. U slučaju da su okupljena djela posebni stvarni naslovi pojedinih radova, sastavljač je samo imenovan urednikom i nije ga se tretiralo kao autora.⁶⁹ U Pariškim načelima stoji da se za sastavljača veće zbirke radova raznih autora izrađuje sporedna kataložna jedinica, osim kada je sastavljačevo ime navedeno na naslovnoj stranici što svjedoči o tome da sastavljač prema načelima nije u potpunosti prihvaćen kao autor.⁷⁰ Analiziranjem prvog dokumentiranog kineskog kataloga, *Seven Epitomes*, uočava se kako je sakupljač djela, neovisno radi li se o djelima jednog ili više autora, samo posrednik čija je dužnost predavanje autorovog intelektualnoga sadržaja bez ikakvih izmjena. Takvu praksu možemo vidjeti na primjeru kineskoga filozofa i učitelja Konfucija, koji je okupljao djela klasičara. On je, naime, sebe opisao kao vjernog „otpremnik“ klasičnih tekstova, nikako kao autora.⁷¹

Lubetzky je antologije i publikacije s radovima više autora u katalog unosio pod imenom urednika jer ga je smatrao odgovornim za djelo u cjelini, osim ako je uloga urednika mala ili se radi o neomeđenoj publikaciji. Razlog tomu je što je u neomeđenim publikacijama urednik može mijenjati. Izvođača nekog djela zabilježenog na zvučnom zapisu ili filmu on također uvrštava pod autora jer se radi o izvođaču vlastite umjetnosti ili vještine. „Autorstvo ne smije biti uvjetovano vrstom građe.“, navodi.⁷² Sličnu podjelu nudi *Constitution de references bibliographiques*, francuske upute za izradu odrednica, u kojima je odgovornost podijeljena u tri kategorije i to na autore, izvođače i suradnike.⁷³

Konačno, autorstvo u kataložnom smislu nije uvijek moguće definirati kako to čine rječničke definicije ili zakoni, već ga je moguće odrediti i prema njegovom isticanju na naslovnoj stranici.

---

⁶⁸ Usp. Isto, str. 130-131.

⁶⁹ Usp. Cutter, Charles Amy. Nav. dj. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj. str. 45..

⁷⁰ Usp. International Conference on Cataloging Principles, str 118. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 131-132.

⁷¹ Smiraglia, Richard P., Lee, Hur-Li. Nav. dj., str 39.

⁷² Usp. Lubetzky, S. Code of cataloging rules. Chicago: American Library Assn, 1960. Citirano prema: Horvat, Aleksandra. Nav. dj., str. 131-132.

⁷³ Semenski, Vikica. Autorstvo i pristupnice za audiovizualnu građu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 1/2(2016), str. 76-77. URL: [https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/2530/vbh/God.59\(2016\).br.1-2](https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/2530/vbh/God.59(2016).br.1-2) (2017-08-29)

Zaključak

Cilj ovoga rada bio je objasniti pojam autorstva u okviru knjižničnog kataloga, s naglaskom na nedostatnost rječničkih i zakonskih definicija autora. Pojam autora je temeljni pojam u izradi abecednog kataloga, a različite interpretacije autorstva dovode do pojave različitih pristupa pri njegovu stvaranju. Formalni pristup karakterizira doslovno preuzimanje podataka s naslovne stranice, što nije slučaj u bibliografskom pristupu. Bibliografski pristup nastoji sva djela sistematizirati, okupiti sva djela istog autora na istom mjestu, što se ne može u potpunosti provesti vodeći se načelima formalnoga pristupa. Autor je svakako *onaj koji je djelo stvorio*, ali takva definicija nije primjenjiva u procesu katalogizacije jer se pojavljuju djela za koje je odgovorno više osoba, a u kataložnom je smislu moguće odrediti samo jednoga glavnoga. Tada se autorstvo počinje promatrati i kao odgovornost, pri čemu se uočava potreba za izradom korporativnih odrednica ili uputnica. Korporativno autorstvo predmet je mnogih rasprava i iako je u većini pravilnika prihvaćeno, postoje i oni koji korporativne odrednice ne priznaju kao posebnu kategoriju autorskih odrednica. Čak i neki koji korporativno autorstvo priznaju, raspravljaju u kojoj mjeri ga treba usvojiti. S obzirom na to da je za nastanak nekih publikacija odgovorno više osoba, u katalogizaciji se javlja potreba za definiranjem glavne odgovorne osobe pa tako dolazi do pojave termina suautorstvo i njegove podjele s obzirom na udio svakog od autora. Iako su autorstvo pokušali definirati mnogi knjižnični stručnjaci, u kontekstu kataloga autorstvo još uvijek nije u potpunosti precizno definirano.

Literatura

American Library Association. Cataloging Rules for Author and Title Entries, 1949. URL: <https://archive.org/stream/alacatalogingrul007642mbp#page/n29/mode/2up> (2017-08-29)

Angell, R.S. The need for a new United States code. // The library quarterly 26(1956), 318-330.
Carpenter, M. Corporate authorship. Westport: Greenwood, 1981.

Chaplin, A. H. A universal cataloguing code. // The library quarterly 26(1956), 337-347.

Cutter, Charles Amy. Rules for a dictionary catalog. Reprint. London : The Library Association, 1948.

Ellinger, W.B. Non-author headings. // Journal of cataloguing & classification 10(1954), 61-63.

Gasaway, Laura N. Libraries, Users, and the Problems of Authorship in the Digital Age. // De Paul University 52, 4(2003), 1193-1228 . URL: <http://via.library.depaul.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1531&context=law-review> (2017-09-07).

Horvat, Aleksandra. Knjižnični katalog i autorstvo. Rijeka: Naklada „Benja“, 1995.

Katalog. // Hrvatska enciklopedija. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=30822> (2017-08-29)

Klaić, Bratoljub. Autor. // Novi rječnik stranih riječi. 14. izdanje. Zagreb: Školska knjiga. 2012.

Lubetzky, S. Code of cataloging rules. Chicago: American Library Assn, 1960.

Lubetzky, S. Principles of cataloguing. Los Angeles: Institute of Library Research, 1969.

Norris, D.M. A history of cataloguing and cataloguing methods. Detroit: Gale Research Company, 1969.

Omoerha, T. The cataloguing of Arabic materials and the AACR. // International cataloguing 2(1973), 4-6.

Petr Balog, Kornelija. Teorijsko-povijesni pristup tumačenju korisničkog aspekta knjižničnog kataloga. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 1/2(2016), 25-48. URL: <https://hrcak.srce.hr/178464> (2017-08-29)

Ranganathan, S. R. Heading and canons: comparative study of five catalogue codes.

Ranganathan, S.R. International conference of cataloguing principles Paris 9-18 October 1961 and its findings. URL:

<http://nopr.niscair.res.in/bitstream/123456789/28409/1/ALIS%209%281%29%2015-38.pdf>

(2017-08-29)

Semenski, Vikica. Autorstvo i pristupnice za audiovizualnu građu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 1/2(2016), 73-99. URL:

[https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/2530/vbh/God.59\(2016\),br.1-2](https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/2530/vbh/God.59(2016),br.1-2) (2017-08-29)

Sheniti, M. Le catalogage et la classification des livres arabes. // Bulletin de l'Unesco a l'intention des bibliotheques 14(1960), 109-111.

Smiraglia, Richard P., Lee, Hur-Li. Rethinking the Authorship Principle. // Library Trends 61, 1(2012), 35-48. URL:

<https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/34595/61.1.smiraglia.pdf?sequence=2>

(2017-09-07)

Stanarević, Snježana. Ujednačenost opisivanja serijskih publikacija: Analiza kataložnih zapisa kataloga hrvatskih knjižnica. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 53, 1(2010), 101-119. URL:

[https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/832/vbh/God.53\(2010\),br.1](https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/832/vbh/God.53(2010),br.1) (2017-08-29)

Strout, R. F. The development of the catalog and cataloguing codes. // The library quarterly 26(1956), 254-275.

Uvjeti za funkcionalnost bibliografskih zapisa: završni izvještaj / IFLA-ina Studijska skupina za uvjete za funkcionalnost bibliografskih zapisa. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004., str. 16.

Verona, Eva. Pojam korporativnog autorstva i druga tumačenja korporativnih odrednica. // O katalogu: izbor iz radova / Eva Verona; uredila Aleksandra Horvat. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005.

Vičić Hudorović, Višnja. Današnji problemi o autorstvu u biomedicinskim istraživanjima; osobna zapažanja. // Sestrinski glasnik 22, 1(2017), 3-6. URL: <https://hrcak.srce.hr/179968>

(2017-08-29)

Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima.// Narodne novine 167(2013). URL:

http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_10_167_2399.html (2017-08-29)

Yee, Martha M. What is a work? Part 1: The User and the Objects of the Catalog. // *Cataloging and Classification Quarterly* 19, 1(1994), 9-29. URL: <http://escholarship.org/uc/item/8gb720rr>
(2017-09-07)